

TATRA

VYSOKÉ TATRY

5/1980

september • október

Kčs 3,—

Slovenskí horolezci na Aljaške

Aljaška nie je len zemou zlatokopov J. Londona, ale aj zemou horolezcov. Je to drsná zem, plná snehu a ľadu, s veľkým množstvom horských hrebeňov a vrcholov. Nad všetkými sa vypína Denali – v reči domorodých Indiánov „Najvyšší“, oficiálne nazývaný po jednom z amerických prezidentov Mt. McKinley. Svojimi 6194 m je najvyšším štítom Severnej Ameriky a dobytie jeho vrcholu patrí aj v súčasnej dobe k najcennejším úspechom všetkých svetových horolezcov. Zlezenie tohto lákavého štítu bolo dávny snom mnohých československých horolezcov. Ved' zatiaľ žiadny člen československej expedície nevztýčil našu zástavu na niektorom z aljašských vrcholov. Tento smelý sen dostal konkrétnejšiu podobu v minulom roku na Pamíre, kde sme sa stretli s dvomi sovietskymi horolezcami Valerijom Ivanovom a Eduardom Myslovským, s ktorými sme spolu s Ivanom Fialom, Michalom Orolinom a Jurajom Weinczillerom podnikali výstupy. Spomínaní sovietski horolezci vystúpili pred dvomi rokmi na Mt. McKinley. Svojimi 6194 m je najvyšším štítom Severnej Ameriky a dobytie jeho vrcholu patrí aj v súčasnej dobe k najcennejším úspechom všetkých svetových horolezcov. Zlezenie tohto lákavého štítu bolo dávny snom mnohých československých horolezcov. Ved' zatiaľ žiadny člen československej expedície nevztýčil našu zástavu na niektorom z aljašských vrcholov. Tento smelý sen dostal konkrétnejšiu podobu v minulom roku na Pamíre, kde sme sa stretli s dvomi sovietskymi horolezcami Valerijom Ivanovom a Eduardom Myslovským, s ktorými sme spolu s Ivanom Fialom, Michalom Orolinom a Jurajom Weinczillerom podnikali výstupy. Spomínaní sovietski horolezci vystúpili pred dvomi rokmi na Mt. McKinley. Svojimi 6194 m je najvyšším štítom Severnej Ameriky a dobytie jeho vrcholu patrí aj v súčasnej dobe k najcennejším úspechom všetkých svetových horolezcov.

Je 8. mája 1980 a skupina jedenástich československých horolezcov vystupuje z lietadla na montrealskom letisku Mirabel. Sen sa stal skutočnosťou. Začína sa realizácia národného podujatia organizovaného TJ Lokomotiva Štart Poprad za pomoci TJ Tatran Sp. Nová Ves. Vedúcim expedície je Michal Orolin zmš., účastníkmi Daniel Bakoš mš., Klaudius Burger, Ing. Ivan Fiala zmš., Gejza Haak, zmš., Philip Johnson – Angličan žijúci v Poprade, Dušan Kováč, Ing. arch. Miloslav Neumann zmš., Vladimír Petrik mš., František Vernarčík a Juraj Weincziller mš., – známy tatranský kameraman, ktorý nakrútil z tohto podujatia viacdielny televízny seriál.

Z Montrealu sme cestovali autom naprieč celou Kanadou. Lesy a jazerá vystriedala préria a nedohľadné lány poli a potom unavujúca jazda jednotvárnou tundrou. Až samotná Aljaška, ktorá nás privítala zasneženými štítmi, nám imponovala. Po 8200 km sa dostávame do Talkeetny, malej aljašskej osady, kde žije asi 200 domorodcov a je tu niekoľko desiatok členov viacnárrodných horolezeckých výprav, ktorí tu čakajú na letecký transport do hôr. Prijemné je naše prekvapenie, keď sa tu po odmeraných Kanadčanoch stretávame u miestnych obyvateľov so srdečnosťou a kamarátsvom.

Zlé počasie, neustály dážď, zastavili ďalší postup výpravy. Už niekoľko dní čakáme na odlet hore na ľadovec a po celý čas sa nám Denali neukázal. Aký je vlastne tento vrch, čo nás čaká pri pokuse o jeho zlezenie?

Mt. McKinley je subpolárnym vrchom, leží o 35° zemepisnej šírky severnejšie ako Mt. Everest, blízko polárneho kruhu. Táto poloha vytvára v jeho výškach klímu, ktorá je v ročnom priemere asi najdrsnejšia na zemi. Aj v máji a v júni, keď je tu najteplejšie, klesá teplota až na -35°C, počas zimných búrok až pod -50°C. Keďže tento štít sa vypína nad okolité vrchy, je vystavený veľmi silným vetrom, ktoré dosahujú rýchlosť vyše 160 km/hod. Od výšky 1200 m tu celoročne padá sneh, vo výškach nad 5000 m sú v zime aj v lete polárne podmienky. A tak každé vážne podujatie na tomto štíte spája problémy horolezecké s polárnymi. Prvá písomne podložená správa o dobytí vrcholu je z roku 1913, no predpokladá sa, že na vrch vystúpili už predtým. Ďalšia výprava dosiahla vrchol až po 19 rokoch, v roku 1932 a potom v roku 1942. V ďalších rokoch počet výprav vzrastal, všetky výstupy však viedli zo severozápadnej strany po západnom hrebeni alebo cez Muldrowov ľadovec, odkiaľ je vrch najmenej strmý. Najstrmšia a súčasne aj najvyššia je južná stena, predelená južným pilierom na juhovýchodnú a juhovýchodnú časť. Výrazný, so steny markantne vystupujúci južný pilier bol ako prvá cesta v tejto stene zdolaná v roku 1961 expedičným spôsobom za 5 týždňov talianskou výpravou, ktorú viedol Ricardo Cassin. Stredom juhovýchodnej časti steny sa v roku 1967 podaril výstup Američanom (American direct). V roku 1972 touto cestou s variantami v nástupe aj v hornej časti steny vystúpili Angličania. Poslednú cestu v tejto časti steny zliezli Japonci v roku 1968. Vedie pravou hranou. Naším zámerom bolo realizovať prvý výstup medzi Japonskou a Americkou cestou. Tu sa javila stena ako objektívne bezpečná, neohrozovali ju ľadovcové seraky.

Už celý týždeň čakáme v Talkeetne na odlet na ľadovec a ešte stále sme nevideli „našu“ horu, z ktorej sa vracia bezúspešne jedna výprava za druhou – Američania, Kanadania, Svajčiari, Japonci – všetky ich snahy stroskotali pre veľmi zlé poveternostné podmienky. Francúzom zahynul pri pokuse o vrchol jeden z lezeckého družstva. Jedini, ktorým sa podaril v tejto sezóne výstup na vrchol – avšak cestou západným hrebeňom – sú Mnichovčania. Hoci boli perfektne vystrojení, vrátili sa so silnými omrzlinami na nohách a na rukách.

26. mája sú konečne podmienky pre let na ľadovec Kahiltna, kde lietadlá pristávajú vo výške 2100 m na hranici národného parku. V národnom parku už lietadlá pristávať nesmú. Predpisy o dodržiavaní ochrany prírody sú v tomto, rovnako ako aj v ostatných amerických a kanadských národných parkoch, veľmi prísne a ich porušovanie sa trestá vysokými pokutami.

Zanedlho po našom prilete na ľadovec sa počasie zasa zhoršuje. Sedem dní sa za veľmi zlého počasia prebijame množstvom nového snehu pod južnú stenu. Každý deň niekoľko hodín sneží. Pohybujeme sa na snežniciach alebo na lyžiach, s ťažkým nákladom na chrbte, ťahajúc ešte za sebou vaničku (z umelej hmoty) s ostávajúcou časťou nákladu. Tento spôsob presunu je na Aljaške nevyhnutný pre veľké množstvo prachového snehu. Oproti pôvodnému plánu presun pod stenu sa predlžil o tri dni pre zlé počasie. Najmä záverečná časť cesty silne rozbitým ľadopádcom pod južnou stenou bola veľmi neprijemná. Zlá viditeľnosť, trhliny sú zapadané čerstvým snehom. Často niekto z nás padol do trhlín, no našťastie len nohou alebo po pás.

V základnom tábore vo výške 3300 m sme vybudovali „vagón“ – jaskyňu 8 × 1,5 m. Dva metre hlbokú jamu vykopanú do tvrdého firnu sme prekryli snehovými kvádrmi. „Vagón“ nám neskôr poskytol výbornú ochranu pred sil-

TÁBOR NA VÝCHODNOM ĽADOVCI KAHILTNA (V POPREDÍ JUŽNÝ PILIER)

nými vetrami, keď už naše steny vypovedali službu. Pre ďalší postup sa rozdeľujeme na dve skupiny. Prvá, v ktorej je Mišo, Ivan, Vlado a Ďuro pôde preskúmať možnosti výstupu novou cestou a pripraviť – zafixovať nástup do steny. Druhá, v ktorej je so mnou Daňo, Gejza a Filip, pripraví cestu do sedla po Japonskej ceste a vybuduje tu predsunutý tábor. Obvyklou zostupovou cestou pre družstvá, ktoré vystúpia na vrchol južnou stenou je normálna cesta západným hrebeňom. My však chceme zostúpiť Japonskou cestou a preto ju musíme pre zostup pripraviť. Časť výstupu do sedla Japonskou cestou vedie strmými svahmi, ktoré musíme traverzovať. Drží sa na nich novonapadnutý sneh a terén sa nám vidí byť veľmi lavínózny. Volíme preto pre výstup nočné hodiny, kedy je sneh stabilnejší. Slnko tu zapadá o 23.00 hodine a tma v tomto ročnom období nie je. Medzi jednou a druhou hodinou v noci sa len zošeri.

Je 5. júna, 5 hodín ráno, keď sme po takmer 12-hodinovom výstupe dosiahli sedlo (4750 m) na Japonskej ceste. Rýchlo stavíme stan, aby sme si niekoľko hodín odpočinuli a mohli pokračovať ďalej v prieskume cesty nad sedlom, kde bude asi treba cestu zafixovať, aby bola bezpečná pre zostup. Začína však snežiť a fúkať silný vietor, ktorý sa mení na uragán. Deformuje stan, zabráňuje nám v pohybe. Je minimálna viditeľnosť. Bez okuliarov sa nedajú otvoriť oči, ale okuliare nám zalepuje sneh. Vietor trhá stan. Tápeme po hrebene a hľadáme vhodné miesto pre vykopanie jaskyne, pretože v stene sa v týchto podmienkach prežiť nedá. Vietor je taký silný, že nás pri pohybe po hrebene zvalí na zem. Okolo poludnia nachádzame vhodné miesto a začíname do tvrdého ľadu kopáť jaskyňu. Do večera je jaskyňa hotová pre štyroch. Po takmer tridsaťhodinovej namáhavej práci zaľahneme do spacích vakov, tiesniac sa v malom priestore jaskyne. Vchod sme zatarasili snehovými kvádrami, ale i tak počujeme kvlenie vetra. Ani ďalší deň vietor neutícha. S Daňom podnikám márný pokus o postup ďalej.

7. júna ráno vietor trochu slabne, čoho využívame k zostupu do základného tábora. Chlapci z druhej skupiny medzitým zaistili fixnými lanami v novej ceste spodnú časť v stene. Po našom zostupe sa vyčasuje a je predpoklad, že bude niekoľko dní pekne. To rozhodlo o ďalšom postupe. Dobrého počasia musíme využiť pre útok na vrchol a tak druhá skupina už nemôže vystúpiť po Japonskej ceste, aby zafixovala pre zostup technicky náročné úseky v stene nad sedlom. Upúšťame od pôvodného zámeru, že do steny nastúpi päť až šesťčlenné družstvo. Za týchto okolností to nie je možné. Je treba vytvoriť dve silné družstvá pre vrchol, jedno pre stenu a druhé pre Japonskú cestu. Druhé družstvo musí dosiahnuť vrchol skôr a zaistiť túto cestu pre zostup. Mišo Orolin určuje stenové družstvo v tejto zostave: Petrik, Bakoš, Johnson a ja. On sám s Fialom, Weinczillerom a Haakom pôjdu Japonskou cestou. Vidím na Mišovi ako sám so sebou bojuje kým vysloví toto rozhodnutie. Viem koľko hodín doma presedel nad fotografiou steny, „projektovať“ vysnivanú novú cestu, koľko dní a týždňov práce ho stála príprava tohto podujatia. Teraz ale ako vedúci nemôže rozhodnúť inak. Žijem sa do jeho situácie. Sám som už bol v podobnej, keď som ako vedúci výpravy do Hindukúšu nominoval družstvo pre prvovýstup severným pilierom Acher Ciogh, ktorého som sa sám nemohol zúčastniť. Práve toto som mal na mysli, keď som sa rozhodol ponúknuť svoje miesto v stenovom družstve Mišovi. Jeho vďaka mi bola dostatočným zadostučinením.

9. júna zavčas rána za nádherného počasia opúšťajú obidve skupiny základný tábor. S vynáškou materiálu pod stenu (nástup do steny je vo výške 3800 m) pomáhajú chlapcom zo stenového družstva Fero a Dušan. My vystupujeme v tento deň do sedla. Chlapci v stene sa vyšplhali na koniec fixných lán a preliezli ešte ťažkú, kalmú skalnú bariéru. Nad ňou bivalovali posediačky, na úzkej polici, vysekanej v tvrdom ľade. Celý ďalší deň trávim pre silný vietor v jaskyni. Ešte chlapci v stene nepostúpili. Zafixovali si päť ďalších dĺžok a bivalovali tiež na tom istom mieste.

11. júna ráno je ešte silný vietor, ale dá sa už pokračovať vo výstupe. V spodnej časti steny nad sedlom vystupujeme v strmom ľade, potom niekoľko dĺžok v nepriemerných, rozbitých skalách. Tie musíme pre zostup zaistiť fixnými lanami. O šiestej večer sa dostávame vo výške 5400 m k markantnej veži. Na tomto mieste naväzuje náš prvovýstup na Japonskú cestu. Skalným terénom vystupujeme ešte o 150 m

vyššie a tu budujeme tábor. V tvrdom ľade sekáme neskoro do noci policu pre stan. Zaspávame až v ranných hodinách. Chlapci v stene dnes preliezli posledné ťažké úseky a bivalovali vo výške 4900 m, kde mohli postaviť stan na dobrej plošine vysekanej vo firne. K večeru sa vyjasnilo, vietor utíchol. Všetci dúfame, že zajtra bude „vrcholové počasia“.

Po štyroch hodinách nekludného spánku vstávame a dlho varíme. Potom len naľahko, bez stanu a spacích vakov vyrážame. Spočiatku skalami, ďalej strmým firnom sa dostávame na hrebeň. Cesta hrebeňom sa nám vidí nekonečná. Vystupujeme na jeden výšvih za druhým, vždy dúfame, že ten ďalší už bude vrcholom. Počasie je nádherné, jasno a bezvetrie. Miestami je tvrdý ľad, miestami veľmi hlboký, prachový sneh, niekedy aj na ostrom hrebene. Až neuvěřiteľné v tejto výške a pri toľkých vetroch. Na niektorých miestach je hrebeň ako žiletka, kráčame po jeho ostrí ako povrazolezci. Na vrchole sme o druhej hodine popoludní. Fotografujeme a Ďuro nakrúca vrcholové zábery. Je veľká zima, omrzajú nám pritom ruky. Preto po krátkom pobyte na vrchole zostupujeme. Večer dochádzame k nášmu stanu a vidíme pod sebou chlapcov zo stenového družstva. Bivalujú o 150 m nižšie, už v Japonskej ceste. V ďalší deň ráno vystupujú po našich stopách a 13. júna dosahujú aj oni vrchol. Završujú tak prvovýstup cestou, ktorá ponesie meno nášho priateľa a spolulezca, známeho slovenského horolezca Milana Kriššáka, ktorý pred rokom tragicky zahynul pri leteckej katastrofe vo Vysokých Tatrách.

Text a snímky
ING. ARCH. MILOSLAV NEUMANN